

Strategia klimatyczno- -ekologiczna Uniwersytetu Jagiellońskiego do 2030

Zrównoważony rozwój, ochrona środowiska naturalnego oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu należą do największych i najpilniejszych wyzwań XXI wieku.

W myśl Strategii Rozwoju Uniwersytetu Jagiellońskiego do 2030 r. (Cel V. pkt. 4) Uczelnia odpowiada na globalne wyzwanie, jakim jest przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i ochrona środowiska naturalnego poprzez badania i prace eksperckie, aktywność edukacyjną, politykę zakupów, przyjazną dla środowiska naturalnego politykę inwestycyjną, ograniczenie emisyjności infrastruktury, rozwój terenów zielonych i sprzyjanie niskoemisyjnemu transportowi. Uniwersytet Jagielloński współpracuje z uczelniami partnerskimi z Uniwersytetu Europejskiego UNA Europa w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju i zmierzenia się z jego zagrożeniami w postaci kryzysu klimatycznego oraz utraty bioróżnorodności, wspieraniu rozwiązań w zakresie transformacji energetycznej oraz podnoszeniu świadomości i promowaniu zachowań proklimatycznych w społeczności akademickiej.

CEL I: ZRÓWNOWAŻONY, AKTYWNY I BEZPIECZNY UNIwersYTET

- I.1. Dążenie do stanu, w którym realizowanie misji UJ będzie najmniej obciążające dla przyrody i klimatu
- I.2. Wspólny plan dla klimatu i przyrody
- I.3. Odporność i adaptacja do zmian klimatycznych

CEL II: OSZCZĘDNA I PRZYJAZNA DLA KLIMATU I PRZYRODY INFRASTRUKTURA UNIwersYTETU

- II.1. Dążenie do niskoemisyjności i efektywnego wykorzystania energii
- II.2. Niskoemisyjna mobilność akademicka
- II.3. Zielono-błękitna infrastruktura Uczelni

CEL III: ODPOWIEDZIALNA CODZIENNOŚĆ NA UJ

- III.1. Zrównoważone, zdrowe i smaczne żywienie na terenie Uniwersytetu
- III.2. Odpowiedzialna współpraca
- III.3. Konsumpcja przyjazna środowisku i zrównoważone gospodarowanie

CEL IV: OTWARTA I PRZYSTĘPNA WIEDZA NAUKOWANA TEMAT ZMIAN KLIMATU

- IV.1. Powszechna edukacja klimatyczno-ekologiczna na UJ
- IV.2. Szeroka popularyzacja wiedzy na temat kryzysu klimatyczno-ekologicznego
- IV.3. Partnerstwa na rzecz klimatu i przyrody

CEL I. ZRÓWNOWAŻONY, AKTYWNY I BEZPIECZNY UNIWERSYTET

I.1. Dążenie do stanu, w którym realizowanie misji UJ będzie najmniej obciążające dla przyrody i klimatu

Uniwersytet Jagielloński wpływa na efektywność energetyczną poprzez zmniejszanie zużycia energii cieplnej i elektrycznej w funkcjonowaniu i utrzymaniu swoich zasobów.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. stosowanie zasady „zielonego biura” we wszystkich jednostkach UJ, tj.: przechowywanie dokumentów w formie elektronicznej (z wyjątkiem tych, które wymagają druku), obieg dokumentów za pośrednictwem systemów elektronicznych, ograniczanie wykorzystania urządzeń biurowych, które nie są niezbędne w codziennej pracy (drukarki, skanery, fakсы etc.),
2. monitorowanie zużycia zasobów i emisji gazów cieplarnianych oraz podejmowanie działań zmniejszających to zużycie,
3. zmniejszenie zużycia energii przez Uniwersytet i przeciwdziałanie jej marnotrawieniu we wszystkich jednostkach organizacyjnych UJ.

I.2. Wspólny plan dla klimatu i przyrody

W Uniwersytecie Jagiellońskim prowadzi się dialog w ramach wspólnoty akademickiej w zakresie podejmowanych działań i ich znaczenia dla ochrony klimatu i przyrody, podczas spotkań, warsztatów i seminariów podnoszących świadomość klimatyczno-ekologiczną na podstawie wyników rzetelnych badań naukowych. Na bazie prowadzonych konsultacji tworzy się i aktualizuje szczegółowy plan działania do roku 2030.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. opracowanie szczegółowego planu działania do 2030 roku zawierającego: cele, oczekiwane rezultaty i wskaźniki realizacji, harmonogram działań, kamienie milowe oraz wskazującego jednostki i osoby odpowiedzialne za jego wdrożenie,
2. wdrożenie szczegółowego planu działania do 2030 roku poprzez odpowiednie zarządzanie oparte na otwartym dialogu i konsultacjach strategicznych decyzji ze społecznością akademicką,
3. monitoring i ewaluacja działań przyjętych w planie.

I.3. Odporność i adaptacja do zmian klimatycznych

Uniwersytet Jagielloński adaptuje się do konsekwencji zachodzących zmian klimatu.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. analiza i prognoza konsekwencji zmian klimatycznych i rozszerzenie rejestru ryzyk dla UJ o wynikające ze zmian klimatu oraz wdrażanie rozwiązań mitygujących i adaptacyjnych ujętych w rejestrze,
2. wprowadzanie rozwiązań podnoszących bezpieczeństwo nauki i pracy w warunkach nasilających się ekstremalnych zjawisk pogodowych,
3. wprowadzanie rozwiązań zabezpieczających funkcjonowanie infrastruktury UJ w warunkach nasilających się ekstremalnych zjawisk pogodowych, w szczególności archiwów, serwerowni, bibliotek, magazynów danych,
4. udoskonalanie i wprowadzanie nowych praktyk funkcjonowania UJ, tam, gdzie to możliwe, poprzez: współdzielenie przestrzeni i sprzętu, dostosowanie harmonogramów pracy i nauczania, dostosowanie wyposażenia biur do wymogów cyfryzacji, podnoszenie kompetencji cyfrowych i możliwości technicznych oraz organizacji pracy – w celu optymalizacji zużycia energii w relacji do pór roku i dni wolnych od pracy.

CEL II. OSZCZĘDNA I PRZYJAZNA DLA KLIMATU I PRZYRODY INFRASTRUKTURA UNIwersYTETU

II.1. Dążenie do niskoemisyjności i efektywnego wykorzystania energii

Uniwersytet Jagielloński dąży do stanu, w którym jego działalność jest jak najmniej szkodliwa dla klimatu poprzez monitorowanie zużycia i oszczędne gospodarowanie energią, w tym zwiększenie udziału „zielonej energii” w bilansie energetycznym.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. prowadzenie regularnych audytów energetycznych budynków i infrastruktury UJ oraz stałe monitorowanie zużycia energii,
2. zwiększenie udziału wykorzystania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej z własnych, odnawialnych źródeł energii,
3. podejmowanie działań równoważących (offsetting) emisje gazów cieplarnianych poprzez redukcję zużycia energii i zasobów,

optymalizowanie użytkowania budynków, powstrzymanie się od inwestycji na terenach cennych przyrodniczo oraz, w miarę możliwości, rozszerzanie i naturalizowanie terenów zielonych.

II.2. Niskoemisyjna mobilność akademicka

Uniwersytet Jagielloński promuje i wspiera niskoemisyjny transport podczas realizacji wyjazdów służbowych, dostęp do komunikacji publicznej, rowerów, ścieżek rowerowych, stacji rowerów miejskich, systemów *bike/car sharing* oraz innych proekologicznych rozwiązań dla transportu.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. promowanie podróży służbowych niskoemisyjnymi środkami transportu spełniającymi wymogi ochrony klimatu,
2. promowanie i wspieranie dojazdu do Uczelni komunikacją miejską między innymi poprzez współpracę z władzami Miasta Krakowa w zakresie optymalizacji oferty biletowej i dostępu do biletomatów, dostosowania tras, częstości przejazdów oraz lokalizacji przystanków (w tym Park & Ride) do potrzeb społeczności Uniwersytetu,
3. promowanie i wspieranie dojazdu do Uczelni rowerem poprzez rozwój infrastruktury rowerowej w przestrzeniach zewnętrznych Uniwersytetu oraz współpracę z władzami Miasta Krakowa w zakresie łączenia i rozbudowy systemu dróg rowerowych i ciągów pieszych,
4. ułatwianie współdzielenia miejsc parkingowych poprzez adekwatną organizację i reguły parkowania.

II.3. Zielono-błękitna infrastruktura Uczelni

Uniwersytet Jagielloński tworzy i dba o błękitną i zieloną infrastrukturę, gospodarując nią zgodnie z aktualną wiedzą naukową na temat ochrony bioróżnorodności i adaptacji do zachodzących zmian klimatu oraz ich konsekwencji.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. opracowanie i wdrażanie spójnej polityki gospodarowania przestrzenią z uwzględnieniem kontekstu klimatyczno-ekologicznego poprzez analizę zapotrzebowania na nową zabudowę i infrastrukturę uniwersytecką, przedstawianie organom samorządu terytorialnego wniosków doskonalących ogólny plan gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany rewitalizacji, weryfikowanie pod względem klimatyczno-ekologicznym dokumentów planistycznych dotyczących inwestycji oraz audyt stanu budynków istniejących,
2. monitorowanie i zapobieganie kolizji ptaków z powierzchniami szklanymi na terenach UJ między innymi poprzez wypracowanie

- przyjaznych awifaunie specyfikacji dla budynków, uwzględniających dobre praktyki sterowania oświetleniem,
3. tworzenie nowej zielonej infrastruktury, takiej jak: zielone ściany i dachy tam, gdzie jest to uzasadnione oraz technicznie i biologicznie możliwe, parki kieszonkowe, zieleńce, łąki kwietne, z uwzględnieniem specyfiki danych lokalizacji,
 4. tworzenie kompostowników celem wytworzenia materiału próchnicznego wykorzystywanego do utrzymywania zieleni oraz unikania transportu odpadów zielonych na większe odległości,
 5. stopniowe zastępowanie urządzonej zieleni rodzimymi gatunkami w celu ochrony bioróżnorodności poprzez nasadzenia dużych drzew, krzewów oraz innej roślinności przyjaznej dla zapylaczy, z uwzględnieniem specyfiki danych lokalizacji,
 6. dążenie do ekstensywnego koszenia trawników na jak największym obszarze terenów UJ oraz rezygnacja z kosiarek bijakowych i dmuchaw do liści,
 7. wprowadzanie rozwiązań małej retencji z uwzględnieniem specyfiki danych lokalizacji poprzez tworzenie niewielkich zbiorników w naturalnych obniżeniach terenu, budowę zastawek melioracyjnych, instalację systemów zbierania deszczówki, przebudowę wylotów rynien i podłączenie zbiorników na wodę, likwidację zbędnych powierzchni nieprzepuszczalnych, tworzenie ogrodów deszczowych,
 8. zwiększanie liczby roślin we wnętrzach budynków, z uwzględnieniem przepisów przeciwpożarowych, potrzeb alergików oraz bez używania torfu,
 9. opracowanie i dystrybucja tablic edukacyjnych objaśniających znaczenie niebieskiej i zielonej infrastruktury obecnej na terenach UJ.

CEL III. ODPOWIEDZIALNA CODZIENNOŚĆ NA UJ

III.1. Zrównoważone, zdrowe i smaczne żywienie na terenie Uniwersytetu

Uniwersytet Jagielloński zwiększa dostępność pokarmów roślinnych i wytwarzanych w sposób zrównoważony, lokalny i sezonowy w ofertach gastronomicznych lokali zlokalizowanych na terenach Uniwersytetu.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. poszerzanie oferty pełnowartościowych posiłków roślinnych opartych na produktach lokalnych i sezonowych oraz zapewnienie dostępności posiłków wegetariańskich i wegańskich w ofercie gastronomicznej dostępnej na terenie Uniwersytetu oraz promowanie oferty i oznaczania żywności wytwarzanej

w sposób zrównoważony i lokalny, z uwzględnieniem dobrostanu zwierząt.

2. wypracowanie rozwiązań, które będą wspomagały ograniczanie marnowania żywności w przestrzeniach UJ oraz kompostowanie odpadów zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,
3. ułatwianie dostępu do wody pitnej w przestrzeniach UJ poprzez tworzenie tam, gdzie jest to możliwe, ogólnodostępnych pitników lub kranów wraz z informacjami o zdatności wody do picia w tym w już dostępnych ujęciach,
4. stworzenie tam, gdzie to możliwe i w oparciu o konsultacje ze wspólnotą akademicką, kuchni społecznych dostępnych dla całej społeczności UJ,
5. stosowanie kryterium energooszczędności oraz oferowania wartościowej, zdrowej żywności przy wyborze dostawców usług zautomatyzowanej sprzedaży żywności (automatów vendingowych),
6. korzystanie z cateringu opartego na zdrowej, lokalnej, sezonowej żywności, zapewniającego dostępność także dań wegetariańskich i wegańskich.

III.2. Odpowiedzialna współpraca

Uniwersytet Jagielloński uwzględnia aspekty etyki klimatycznej i środowiskowej podczas wyboru partnerów biznesowych, takie jak m.in. miejsce i sposób produkcji danych dóbr, poziom emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń związanych z ich wytwarzaniem, transportem i utylizacją.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. opracowanie i wdrożenie standardów odpowiedzialności klimatycznej i środowiskowej oraz informowanie o nich potencjalnych i aktualnych partnerów,
2. opisywanie przedmiotu zamówienia poprzez określenie wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności, w tym wymagań środowiskowych w ramach udzielanych zamówień publicznych,
3. zakup towarów (materiałów), produktów lub usług spełniających określone poziomy oddziaływania na środowisko i klimat w ramach udzielanych zamówień publicznych,
4. dążenie do eliminacji – tam, gdzie tylko jest to zasadne i możliwe – produktów jednorazowego użytku, w szczególności opakowań plastikowych lub zapewnienie ich recyklingu, gdy eliminacja nie jest możliwa, we wszystkich punktach sprzedaży na terenie Uczelni oraz podejmowanie w tym celu współpracy z partnerami zewnętrznymi, promowanie wykorzystywania opakowań i innego rodzaju produktów wielorazowego użytku,
5. stosowanie kryteriów wyboru ofert, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju w toku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w tym odnoszących się do aspektów środowiskowych oraz efektywności energetycznej przedmiotu zamówienia.

III.3. Konsumpcja przyjazna środowisku i zrównoważone gospodarowanie

Uniwersytet Jagielloński aktywnie wspiera wspólnotę Uczelni i wszystkie jej jednostki organizacyjne w podejmowaniu wyborów przyjaznych środowisku i zrównoważonemu gospodarowaniu zasobami.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. korzystanie w Uczelni – w ramach powszechnie obowiązujących przepisów prawa i w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę naukową – z jak najmniej szkodliwych dla środowiska produktów i usług,
2. dążenie do minimalizowania zużycia produktów papierowych, korzystanie z artykułów pochodzących z recyklingu,
3. opracowanie i wdrażanie dobrych praktyk w zakresie oszczędnego kopiowania i drukowania, ograniczanie obiegu dokumentów papierowych na rzecz korzystania z rozwiązań elektronicznych,
4. dążenie do redukcji liczby drukowanych na Uczelni magazynów na rzecz wersji elektronicznych oraz promowanie wydawania przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego i udostępniania przez Bibliotekę Jagiellońską ebooków,
5. rozsądne planowanie i rozważne korzystanie z przygotowywanych materiałów promocyjnych oraz wybieranie estetycznych, trwałych, dobrej jakości oraz w miarę możliwości opartych o materiały naturalne lub pochodzących z recyklingu,
6. wspieranie współpracy pomiędzy jednostkami UJ obejmujące współdzielenie materiałów wielokrotnego wykorzystania,
7. opracowanie i wdrożenie dobrych praktyk mających na celu redukcję jednorazowego plastiku w prowadzonych pracach badawczych i w dydaktyce,
8. udoskonalanie systemu segregacji odpadów.

CEL IV. OTWARTA I PRZYSTĘPNA WIEDZA NAUKOWA NA TEMAT ZMIAN KLIMATU

IV.1. Powszechna edukacja klimatyczno-ekologiczna na UJ

Uniwersytet Jagielloński dba o poszerzanie i upowszechnianie rzetelnej i aktualnej wiedzy naukowej na temat zmian klimatycznych i sytuacji ekologicznej we współczesnym świecie oraz wynikających z tego wyzwań i możliwych działań.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. przygotowanie i udostępnienie kursu online opartego na wynikach badań naukowych, który w sposób przystępny przybliży zagadnienia zachodzących zmian klimatu i środowiska naturalnego oraz objaśnia założenia i cele Strategii klimatyczno-ekologicznej UJ do 2030 r.,
2. tworzenie, aktualizacja oraz udostępnianie szkoleń z zakresu wiedzy naukowej na temat charakterystyki, mechanizmów i konsekwencji zachodzących zmian klimatycznych i środowiskowych oraz możliwych działań mitygujących i adaptacyjnych, promowanie dostępnych kursów i szkoleń dotyczących współczesnych zmian klimatu wśród społeczności UJ,
3. wspieranie jednostek UJ w przygotowaniu dostosowanej do specyfiki kształcenia oferty kursów dotyczących współczesnych zmian klimatu i ich konsekwencji,
4. wspieranie w UJ systematycznej edukacji w zakresie codziennych decyzji i wyborów przyjaznych dla klimatu i przyrody,
5. upowszechnianie wiedzy na temat transformacji sektora energetycznego w Polsce oraz korzyści i zagrożeń związanych z implementacją „zielonych technologii”, w tym energetyki jądrowej.

IV.2. Szeroka popularyzacja wiedzy na temat kryzysu klimatyczno-ekologicznego

Uniwersytet Jagielloński wspiera otwartą popularyzację wiedzy naukowej na temat zachodzących zmian klimatu i utraty bioróżnorodności w sposób przystępny dla otoczenia społecznego.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. upowszechnianie rzetelnych informacji o stanie ekosystemów i klimatu oraz przeciwdziałanie propagowaniu dezinformacji poprzez włączanie się UJ w wydarzenia popularyzujące wiedzę naukową, dostępne dla szerokiego grona odbiorców,
2. organizowanie i promowanie przez UJ wydarzeń, podczas których komunikowana jest aktualna wiedza naukowa na temat kryzysu klimatyczno-ekologicznego,
3. wspieranie osób pracujących i studiujących na UJ w popularyzowaniu wiedzy naukowej na temat kryzysu klimatyczno-ekologicznego,
4. prowadzenie szkoleń dla osób zajmujących się upowszechnianiem aktualnej wiedzy na temat kryzysu klimatyczno-ekologicznego w regionie.

IV.3. Partnerstwa na rzecz klimatu i przyrody

Uniwersytet Jagielloński jako wspólnota akademicka współdziała na rzecz klimatu i przyrody: w ramach Uczelni, ze społecznością lokalną i samorządem, władzami krajowymi i instytucjami międzynarodowymi.

UJ będzie dążyć do osiągnięcia powyższego celu podejmując w szczególności następujące działania:

1. rozwój współpracy z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi w zakresie badań nad zmianami klimatycznymi i problemami ekologicznymi, a także politykami publicznymi w tym zakresie oraz kształtowania praktyk zmierzających do neutralności klimatycznej oraz kształtowania pozytywnego wpływu uczelni i instytucji naukowych na klimat i środowisko naturalne,
2. wspieranie tworzenia i implementacji polityk klimatycznych na szczeblu samorządowym, krajowym i międzynarodowym w oparciu o zasady polityki publicznej opartej na dowodach naukowych,
3. krzewienie wiedzy naukowej na temat technologii energetycznych reaktorów jądrowych,
4. kształcenie wyspecjalizowanych kadr dla energetyki odnawialnej i jądrowej,
5. współpraca z podmiotami gospodarczymi odpowiedzialnymi za tworzenie i wdrażanie zdekarbonizowanego mixu energetycznego w Polsce w zakresie upowszechniania wiedzy eksperckiej oraz komercyjnej działalności usługowej w tym obszarze,
6. współpraca z działającymi na rzecz klimatu i przyrody inicjatywami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, takimi jak: organizacje pozarządowe, ruchy miejskie, oddolne inicjatywy,
7. współpraca z podmiotami gospodarczymi i administracją publiczną w ramach badań aplikacyjnych z zakresu mitygacji, odporności i adaptacji klimatycznej,
8. aktualizowanie stworzonej przez Radę Klimatyczną bazy danych, projektów i inicjatyw mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu na klimat i przyrodę oraz adaptację do zmian klimatu,
9. tworzenie w Uniwersytecie Jagiellońskim warunków sprzyjających angażowaniu się osób pracujących i studiujących w badania, upowszechnianie wiedzy naukowej i debatę o klimacie i przyrodzie.